

IPS
המכון למדיניות
ואסטרטגיה

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

**הבינתחומי
הרצליה**

IPS Publications

עשור למלחמת לבנון השנייה: חיזבאללה על פרשת דרכים

מאת: שאול שי

מאי 2016

IPS Publications

IDC Herzliya

המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS)
בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה
המרכז הבינתחומי הרצליה

עשור למלחמת לבנון השנייה - חיזבאללה על פרשת דרכים

שאלו שי

מאי 2016

בחלוף 10 שנים מאז מלחמת לבנון השנייה והשנה החמישית למלחמת האזרחים בסוריה, במסגרתה נלחם ארגון החיזבאללה לימין משטרו של אסאד, ניצב כיום הארגון על פרשת דרכים. מחד, הארגון מצוי כיום בשיא עוצמתו הצבאית, אך מאידך, מבודד פוליטית, עם סימני שאלה קשים לגבי השלכות הסדר עתידי בסוריה על מעמדו וחוסנו של הארגון.

מלחמת לבנון השנייה, אותה הגדיר חסן נסראללה "כניצחון האלוהי", הובילה בפועל ל-10 שנות רגיעה בגבול הלבנון, במידה רבה כפועל יוצא ממאזן ההרתעה שהשיגה ישראל מול הארגון ונסיבות מקומיות (בזירה הלבנונית) ואזוריות (סוריה, עיראק, תימן) אשר מכתובות לארגון הימנעות מעימותים מול ישראל בזירה הלבנונית.

מאז 2006 הפיק הארגון את לקחיו מהמערכה ושדרג במידה ניכרת את יכולותיו הצבאיות. לחיזבאללה כ-45 אלף לוחמים, מהם כ-21 אלף בשירות סדיר. חיזבאללה הפך את מרבית הכפרים השיעיים בדרום לבנון למערכים מבוצרים מעל ומתחת לפני הקרקע. לארגון טילים בעלי כושר דיוק גבוה וראשי נפץ גדולים מאלה שעמדו לרשותו במלחמה הקודמת וברשותו למעלה ממאה אלף טילים ורקטות. הארגון הרחיב ושיפר את יכולותיו בתחום כלי הטייס הבלתי מאוישים, ההגנה האווירית, טילי חוף – ים וטילי הנ"ט ואת יכולות איסוף המודיעין ומערכות הפיקוד והשליטה העומדים לרשותו.

במהלך הלחימה הממושכת בסוריה רכש הארגון ניסיון קרבי עשיר לרבות הפעלת מסגרות צבאיות גדודיות במבצעים התקפיים. ניתן לשער כי הארגון ישאף בעתיד, במלחמה נגד ישראל, לתרגם יכולות אלה לביצוע מתקפה סימולטנית על כמה יישובים ומוצבים לאורך הגבול, בפתיחת המלחמה.

חיזבאללה גם פועל בסוריה מול חזית רמה"ג להקמת תשתית טרור שתפעל נגד מדינת ישראל. פעילות זו מתבצעת בשיתוף פעולה עם משמרות המהפכה האיראנים ובהסכמת משטרו של אסד.

ניתן לומר כי, יכולותיו הצבאיות של חיזבאללה כיום, דומות יותר ליכולות של צבא של מדינה מאשר ליכולות של ארגון טרור.

יחד עם זאת, חיזבאללה, שקוע עמוק בעימות בסוריה לצדו של משטר אסד ובכל רגע נתון נמצאים בסוריה כ-5,000 לוחמים, כמעט רבע מכוחו הסדיר של חיזבאללה. בשנות הלחימה של הארגון בסוריה הוא ספג אבדות כבידות הנאמדות ב-1,300 הרוגים ולמעלה מ-5000 פצועים.

הלחימה בסוריה דורשת מהארגון גם תשומות כספיות ולוגיסטיות ניכרות אשר מכוסות בדרך כלל ע"י פטרוני הארגון בטהראן. אולם לאחרונה הקשיים הכלכליים של איראן הביאו ככל הנראה גם לפגיעה בהיקף הסיוע הכספי שהיא מעניקה לחיזבאללה וכתוצאה מכך נפגעת פעילותו השוטפת של הארגון. יחד עם זאת הסרת הסנקציות מאיראן בעקבות הסכם הגרעין תאפשר לאיראן לשפר את מצבה הכלכלי ולהקצות יותר משאבים לתמיכה בארגון החיזבאללה.

יריבי הארגון בלבנון טוענים כלפיו כי מעורבותו במלחמה בסוריה הביאה את איום המדינה האסלאמית על לבנון כפי שהדבר בא לידי ביטוי בפגועי התאבדות בבירות, בלחימה בגבול סוריה לבנון ולמעלה ממיליון פליטים סוריים בלבנון שמאיימים בטווח הארוך על המארג הדמוגרפי והפוליטי השבריריים של המדינה הלבנונית.

הלחימה הקשה והאבדות הכבדות יוצרות בעיית שחיקה בדעת הקהל, והארגון סופג ביקורת חריפה מבית על שליחת צעירים שיעים למותם בסוריה, רק כדי להציל את משטרו של אסד. מזכ"ל הארגון, חסן נסראללה, מתקשה להוסיף ולהציג את הארגון כמגינה של לבנון נגד ישראל, ונאלץ לשוב ולהסביר שהמערכה בסוריה חיונית כדי להגן על לבנון מפני אל-קאעדה והמדינה האסלאמית.

מעורבות חיזבאללה בלחימה בסוריה, עיראק ותימן לצד פטרוניו בטהראן, הפכו אותו ליריב של ערב הסעודית ובעלות בריתה. ערב הסעודית ביטלה סיוע כספי בהיקף של מיליארדי דולרים ללבנון מחשש שהכסף ימצא דרכו לידי החיזבאללה וערב הסעודית מובילה מהלך של דה לגיטימציה של חיזבאללה. במסגרת זו הכריזו מדינות המפרץ על חיזבאללה כארגון טרור ושירי החוץ של מדינות הליגה הערבית, בכינוס שהתקיים בקהיר במרס 2016, הכריזו אף הם על ארגון החיזבאללה כארגון טרור. ערב הסעודית ומצרים גם מונעות כיום את השימוש של תחנות טלוויזיה המזוהות עם ארגון החיזבאללה בשרותי הלוויין שלהן ופוגעות בכך בפעילות ההסברה והתעמולה של הארגון.

ההתערבות הצבאית של רוסיה במלחמה בסוריה הביאה לתפנית בלחימה לטובת הקואליציה התומכת במשטר של אסד ולכאורה טומנת בחובה גם רווחים לחיזבאללה המזוהה כעת עם המחנה שנראה כי ידו על העליונה במלחמה. אולם ברמה האסטרטגית, ניכרת התקרבות בין רוסיה לארצות הברית בהקשר לפתרון הבעיה הסורית והדבר טומן בחובו סיכון משמעותי לאינטרסים של ארגון החיזבאללה.

כל הסדר מדיני בסוריה, למעט המשך שליטה מלאה של משטר אסד, מצב שסבירותו היא נמוכה ביותר, יוביל לכינון משטר בו ייטלו חלק גורמי כוח סוריים העוינים את החיזבאללה ולפיכך האינטרסים של הארגון צפויים להיפגע. מה תהיה חומרת הפגיעה את זאת לא ניתן לאמוד בשלב זה.

לכאורה נראה שהסבירות שארגון החיזבאללה יזום עימות כולל עם ישראל כל עוד נמשכת הלחימה בסוריה נותרה נמוכה הן בשל המצב האזורי והן על רקע ההרתעה הישראלית. אולם ניתן להצביע לפחות על שני תרחישים בהם עלולה לפרוץ מלחמה בין חיזבאללה לישראל:

- אפשרות שאירוע חמור בגבולות (סוריה ו\או לבנון) יוביל להסלמה ואף מלחמה.
- התגבשות הסדר מדיני בסוריה שמחד יאפשר את החזרת הכוחות של חיזבאללה ללבנון ומאידך ההסדר יפגע באינטרסים של הארגון ובמעמדו בלבנון. בתרחיש מעין זה הארגון עלול ליזום הסלמה מול ישראל כדי לשקם את מעמדו.

למרות הסבירות הנמוכה לפרוץ מלחמה בשנה הנוכחית, מדינת ישראל צריכה להיערך למתן מענה לאתגרים שמציב ארגון החיזבאללה בשל רמת הסיכון הגבוהה הגלומה באפשרות כזו עבור האוכלוסייה והתשתיות החיוניות של המדינה והאיומים המפורשים שהשמיע מזכ"ל הארגון חסן נסראללה.

לנוכח הארסנל העצום של טילים ורקטות העומד לרשות הארגון והימצאות טילים מדויקים ובעלי ראשי נפץ גדולים, חשוב להכין את הציבור בישראל למאפיינים החדשים של מלחמה עתידית שתהיה כנראה שונה בעוצמת הפגיעות והאבדות של האוכלוסייה האזרחית מכל המערכות הקודמות.

האיום על יישובי גבול הצפון הן בהיבט של תקיפה קרקעית והן בהיבט של היקף הירי תלול המסלול ייתכן ויחייב פנוי זמני של חלק מהתושבים וישראל תידרש לראשונה לתת מענה להגנת תשתיות הגז שלה בים התיכון כנגד מגוון האיומים של ארגון החיזבאללה.

אם תפרוץ מלחמה ישראל תשאף לקצר ככל הניתן את משך הלחימה ולצמצם ככל הניתן את נזקיה. אין ספק כי ההתקדמות העצומה שהושגה מאז 2006 בתחום מערכות ההגנה האקטיביות של ישראל ובראשן מערכות "כיפת ברזל" ו"שרביט קסמים" יעניקו הגנה משופרת לאוכלוסייה ולתשתיות החיוניות, אך מערכות אלה לא תוכלנה להעניק הגנה הרמטית נגד הכמות העצומה של הטילים והרקטות שבדי החיזבאללה.

לפיכך, ישראל תצטרך להפעיל בלבנון כוח חסר תקדים באוויר אך גם ביבשה. צה"ל יידרש לבצע מהלך קרקעי רחב היקף על מנת לפגוע באופן אפקטיבי ביכולות השיגור ובתשתיות הארגון ולגבות מחיר כבד מחיזבאללה על מנת להרתיע את הארגון ממערכה נוספת בעתיד.